

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ
СВ. СИНОД
№ 0815

София, Възкресение Христово, 1989 г.

ПАТРИАРШЕСКО И СИНОДАЛНО ПАСХАЛНО ПОСЛАНИЕ

„Воскресения ден, просветимся люде:
Пасха, Господи Пасха! От смерти бо к жизни,
и от земли к небеси, Христос Бог нас преведе.“

(Ирмос на I песен от Пасхалния канон)

Възлюбени в Господа чеда на светата ни Църква,

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!

Степносна и спасителна е пасхалната нощ, възвстала светлана ден на Възкресението и радостната вест, „коя воста Господь, умергивши смерть яко естъ Сын Бога, спасающего род человеческий“ (Ипакои из пасхалния канон).

„Воскресения ден, просветимся люде“ — призовава светата ни Църква. „Тоя ден е Господ створи: да се зарадваме и да се развеселим в него“ (Пс. 117:24). „Пасхата, Господната Пасха“ е празник на празниците и тържество на тържествата. Началникът на живота Господ Исус Христос „възкръсна от мъртвите и за умрелите стана начатък“ (1 Кор. 15:20). Избавените от Господа намират вечна радост и веселие, далеч от скръб и въздишка (Ис. 35:10), а ние, поварвалите, ведно с ангелите с чисти сърца славим възкръсналия Христос, защото „смърт не ще има вече; ни жалейка, ни пискъ, нито болка няма да има вече, защото предшестно се мина“ (Откр. 21:4). „Де ти е, смърте жило? Де ти е, аде, победата?“ (Ос. 13:14). „Възкръсна Христос и ти бе повален!... Възкръсна Христос и живот се въздори!“ — възкликва св. Йоан Златоуст. Вече не се страхуваме от смъртта, тъй като ти е победена и защото върваме във възкресението на Исуса Христа (1 Кор. 15:29), убедени сме, че „от смерти бо к жизни, и от земли к небеси, Христос Бог нас преведе!“ и твърдо се надяваме, че животът Исусов ще се открие в тялото ни, в смъртната ни пльт (2 Кор. 4:10—11). „Загоя и в говорим, като знаем, че който възкръсн Господа Исуса, ще възкръсн и нас чрез Исуса“ (2 Кор. 4:13—14). Ето, вече не сме робн на греха (Рим. 6:6). Верваме, живеем с Христа (6:8) и смятаме себе си мъртви за греха и живи за Бога в Христа Исуса, нашия Господ (6:11). Като свидетели на богатите дарове на Възкресението, ние следваме светлия път на съединяване с Христа чрез светите таинства Кръщение и Причящение.

Възлюбени братя и сестри,

Светата ни Православна църква е възвстелака на радостта.

Господята Пасха като празник на празниците изпява сърцата ни най-вече с пасхална радост. „Празнидет убо вси твара востане Христово“ — пеем във възкресния канон (Тропар от III песен). „Радвайте се!“ — ни поздравява възкръсналият Спасител. „Радвайте се винаги и Господа, и пак ще кажат: радвайте се!“ (Фла. 4:4) — съветва св. апостол Павел. „Радвайте се!“ „Христос възкресе!“ — бил обичайният поздрав и на множество подвижници на благочестие, които не само живеели с пасхалната радост, но прикавали и ближните си да я внедряват в своите сърца. Защото веднаж обладана, радостта във Възкресително вече никой и нищо не може да отнеме — ни скръб, ни притеснение, ни гонение, ни глад, ни голод, ни опасност, ни мек (Рим. 8:35). „Във всичко това (ние одържваме) преголама победа чрез Оногава, Който ни възлюби“ (Рим. 8:37).

Пасхата Христова ни изпява още с правда и мир в Светия Дух. Възкръсналият Спасител утешил смугените „страха ради“ апостоли с благия поздрав: „Мир вам“ (Йоан 20:19); „Мир ви оставам; Мой мир ви давам“ (Йоан 14:27). И ние като следовници на Кръста на мира (Ис. 9:6) трябва да полагаме усилия да насочваме стъпките си по пътя на дейното миропокръщение, като се стараем мирът Божий да царя в сърцата ни (Кол. 3:15). Наше призвание (Кол. 3:15) е да търсим мира, всички към него да се стремим (1 Петр. 3:11) и, доколкото зависи от нас, да живеем в мир с всички човечи (Рим. 12:18). Мирът е спешен дар! Всички трябва да се трудим да даваме своя принос и в общите усилия за утвърждаването му в света, та да се и наслаждаваме на неговите благоговесни плодове.

Отески, вседушно честиме светлия празник на Христовото Възкресение на всички свидли чеда на родната ни Църква и в извън пределите на богоспасемото ни Отечество. Молитвено и благопожелаване здраве, всяка радост и мир от възкръсналия Живодавец, та в дълготелно и благоплодно служение да изменим престошото нам земно поприще за утеха на светата ни Църква и в полза на благочестивия ни български народ.

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД

† МАКСИМ
ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ
и Митрополит Софийски

ЧЛЕНОВЕ НА СВ. СИНОД:

† Неврокопски митрополит ПИМЕН

† Великотърновски митрополит СТЕФАН

† Доростолски и Червенски митрополит СОФРОНИЙ

† Старозагорски митрополит ПАНКРАТИЙ

† Ловчански митрополит ГРИГОРИЙ

† Врачански митрополит КАЛИНИК

† Самевски митрополит ИОАНИКИЙ

† Пловдивски митрополит АРСЕНИЙ

† Видински митрополит ДОМЕТИАН

† Варненски и Преславски митрополит КИРИЛ

† Акронски митрополит ИОСИФ

† Западноевропейски митрополит СИМЕОН

† Ню-Йоркски митрополит ГЕЛАСИЙ

ЗАБЕЛЕЖКА: По решение на Св. Синод това послание да се прочете от кърволични амвои на Възкресение Христово — 30 април т. г.

ЗНЕПОЛСКИ ЕПИСКОП АГНАТИЯ

НЕДЕЛЯ ВАЙЯ — ВРЪБНИЦА

„Лякувай от радост, дъще Синова, тържествувай, Йерусалима: ето, твоят Цар иде при тебе, праведен и спасаващ, крътък, възседнал на осанина и на младо осле, син на подиреница.“ (Зах. 9:9).

Шест дни преди Своята последна богочовешка Пасха нашият Спасител и Господ Исус Христос бе на път за светия град Йерусалим, за да принеесе Себе Си в жертва за изкупление и спасение на човешкия род.

До този знаменателен ден Исус Христос идвал в Йерусалим незабавно, неотличаващ се от другите поплонцини, идващи за Пасха. Но в този ден трябвало да бъде обявено вневременно Негово Божествено пратеничество и това било съпроводено с чудни знамения и неповторим възторг в народа. Христос пратил двама от учениците Си да идат в селото насрещна им, където веднага ще налязат първата осанина и осле с нея, а да отвържат и доведат. И ако някой им рече: какво правите да кажат, че добичката са по-требни на Господа и веднага ще им ги дадат — от Бога ще им бъде вънушено да не им пречат, а да съдействуват за това. Така и станало, за да се изпълнят думите на пророк Захарий: „Лякувай от радост, дъще Синова, тържествувай, дъще Йерусалима: ето, твоят Цар иде при тебе праведен и спасаващ, крътък, възседнал на осанина и на младо осле, син на подиреница.“ (Зах. 9:9).

Изоброен е в Евангелието в Йерусалим да идат Великият Чудотворец, Който възкръсна четириндесет престолява в гроба Лазаря. Но Исус Христос при всичкото Си величие и слава, пак по-казал смирение. Нямало колесница с въоръжена свита, нямало вестители с тръби, гуски и тимпани, както посрещали древните царе-востелател и царе на Изток. Той се качил не на биев кон, а на животно, което символизирало мира; влязал в свещения град, като обявил се мирен съюзник на Йерусалим, не да да събере войска и оръжие срещу други племена и народи, а, за да премине колесниците в Ефрема и конниците в Йерусалим и да счупи завинаги военния ѝ дух (Зах. 9:10). Исус Христос искал с прераждането и унищожаването на средствата за военна нахвъртка да възвестят и утвърдят мир и добра воля между хората и народите. Този крътък и мирен Цар искал да разпростре благодатното Си владичество „от море до море и от реката до краищата на земята.“ (Зах. 9:10) не по пътя на насилието, чуждите и оръжието, а по пътя на мира, правдата и убеждението. Той знаел предразсъдъка на нудите относно Месия, Когото очаквали да идат не иначе, а само като цар на световна слава и веспелест завоевателят и покори-теля на другите народи. Затова не само опровергава погрешното им очакване за земята власт и слава от Него, но и дава на вярящите души уверение, че царството Му е от духовен характер, че владичеството Му има друга, много по-висша цел, отколкото временно-то благополучие, съставляващо целта и смисъла на земните царе.

Възторгът на народа нямал граница. Победно несли възкръснати, а дената възкликвали: „Осанина Сину Давидов! Благословен Идещият в име Господне! Осанина във висините!“ (Мат. 21:9) — тези хвалебни слова заляли като бели плански поток Йерусалимските улици. В разгара на все повече усиливащо се възторг, мнозина немалки възкръснати си дрехи и ги поставили по пътя, където минавал Спасителят, други отрязали палмови клонки и ги хвърляли пред минаващия Господ. „Но Исус Христос бил възмъжен.“ Той не гъмжал за Себе Си и заради предстоиците Му страдания и кръстна смърт, а за скорошното разрушение на Йерусалим. Господ възкликнал: „Йерусалиме, Йерусалиме, който избиваш пророците и с камъни убиваш пратените при тебе! Колко пъти съм искал да събера чедата ти, както кокошка събира пилците си под крилете, и не рачните! Ето, оставя се вам домът ви пуст“ (Лук. 13:34—35).

Размисли между гълтатата бил и някой книжник и фарисей. Радостният възторг на народа бил за тях по-остър от нож и по-горчив от жълчка. Какво означавали тези месански възкликания и дарски титли? — питали се те. Не са ли опасни и неприлични? Защо ги допусна Той? „Учителю, забречи на учениците Си. Но Той им отговори и рече: казвам ви, аз като тия мълчати, камъните ще завикат!“ (Лук. 19:39—40). Тези думи, може би, им напомнили запаляващата, която средеше в св. пророк Аввакум, който одобрявайки немислеността и жестокоосудеността на нудите и са предказване за страшно разрушение на светия град, които виекло и над собствените им глави: „Защото камъните от стените ще завикат и кло-

ните от дърветата ще загворат това“ (Авакум 2:11). Фарисейте почувствували, че са бесници да заглушат и спрат принара на народния ситуснасъл и зарамени мълчаниа.

Шестият продължило до полите на планината Мориа; по-нататък било невъзможно за никой да отиде с ежедневните си дрехи със са калии и опрарени крака. Затова преди да стигне до вратите на храма шедоствало се развързвала, а Исус Христос влязал в храма. Там народът небухвал закъ и сърдечно на Господа, а възкликвало със силно негодуване. Преди три години, в дните на първата Си Пасха, Той очистил храма, но уви не за дълго. Алчността на нудейските първенеци победила благоговението. Божий дом ли бил този храм или тържище? Спасителят „почнал да пдти они, които продавали и купували в него, и им казал: писано е: „домът Ми е дом за молитва, а вие го направихте разбойничий вертеп“ (Лук. 19:45—46). Когато храмот бил очистен и в него се въдворил Тихия Учителят на учениците започнал да проповядва поучава на събралите се в него. За какво ли им е говорил Той? За предстоиците Си страдания, кръстна смърт и възкресение? Или за идващия Божий гняв над Йерусалим и това място, където сега те стоите?

Прозанкът на тържествения вход Господен в Йерусалим има огромно значение за скорошното осъноване на Христовата Църква на земята. Св. апостол Павел, който е изповедник на Светия Божий, чествувал царствения вход на Исус Христос в неговия истински смисъл, който му се придала в пророчеството на св. пророк Захарий, и който е в съгласие със своятавата на духовното Христово Царство и с целите на явяването в света на Месия, радостно и песенно изповядвал: „Този, Който се носи върху осле, носи се и върху небесния престол на славата и, приемайки от еврейските деца песне, приема едноверием и от ангелите хвалебне“. Виждайки в царственото шествие на Богомолно не друго, а шествие за възкръснеността на света от робството на греха. „Светата Църква тържествува Му нече: „Благословен си Ти, Който идваш Адама да повикаш“. А някой неий велики отци и учители, като св. Иоан Златоуст и други, виждад в Царствения вход на Христа, освен изпълнение на древното Захариево пророчество и ново пророчество. За тях това тържествено шествие е предобор на бъдещото духовно въздържане на Исуса Христа. Но Йерусалим, в който Спасителят влязал, бил разрушен съгласно Неговото пророчество в скоро време, а Църквата, над които портите адава няма да надделее (Мат. 16:18), съставя Неговото благодатно Царство, което се продължило до скончания века.

В осанината и ослето, за които се говори в пророчеството (Зах. 9:9); те виждад символа на двата рода люде — на нудите и синичните, над които, след като духовно ги обедини, Христос благодатно не царствувал. Пред тържественото въздвижение Спасителя посрещали възкръснати си дрехи, което означавало, че наследователи на Господа от цялата си душа Го обичат и с готовност всичко ще Му отдават. Посрещането и прославянето Му от йерусалимските деца, означава, че десетите сърца по своята чистота, искреност и доброта винаги с вяра ще приемат и с любов ще прославят Христа Спасителя.

Други учени, които ни дава възможност на Господния вход в Йерусалим, е необходимостта от прославяне на нашите чувства към Христа Спасителя. Действително ли ние обичаме Исуса Христа? Не се ли крие зад нашите пожелания Него тайно желание, Христос, Когото прославяме, да ни прати именно онова, което ние желаем, но което, може би, е противно на Божите заповеди? Не е ли, словослагането, нашата любов към Господа Исуса Христа користна?

Някога Господ пред кръстните Си страдания тържествено влязал в Йерусалим храмът. Той иска да добие и при нас и да влезе в храма на всяка първаща душа, за да я освети и подкрепи в борбата ѝ срещу злота и греха. Той стои и пред вратата на нашите сърца и чака да Го приемем. Наши дъят е всякога да се готвим достойно да Го посрещем. Чествуването на царствения Му вход изисква това от нас. Затова нека украсим и обогатим живота си с неуважавните света на евангелските добродетели с които да Го посрещем в душите и сърцата си, радостно нейки заедно с йерусалимските деца и другите посрещати:

„ОСАНИНА СИНУ ДАВИДОВ! БЛАГОСЛОВЕН ИДЕЩИЯТ В ИМЕ ГОСПОДНЕ! ОСАНИНА ВЪВ ВИСИНТЕ!“ (Мат. 21:9)

ГОСПОДИ, ПРОСВЕТИ ОДЕЯНИЕТО НА МОТА ДУША

„Чертог Твой възкре, Спасе мй, украсенний. И одежде не имам да вину в ои. Просвети одеяние души моя, Свэтодаде, и спаси мй.“

(Светиелен на Велики Четвъртък)

Чудна песен ни е оставил древният немощец за изчерпите на Христовите страдания: „Слестелство мй, възкре, украси Твоя чертог. И нямам одежда да вляза в него. Ти, Който даваши светлина, просвети одеянието на моята душа и ме спаси!“

Чудна по форма и дивно по съдържание! Виждад ли е песно-

песенът този чертог? Може би в своето вълнувание с духовните си очи той да го е видал, да е видял небесния чертог, където обитават неботелните и праведните.

На земята ние строим параклиси и храмове, от красиви по-краици, от величествени по-величествени, разположени по целия христовия свят. На тяхната красота и величие ние се удивляваме. Архитекти и строители, художници и ваятели са направили ум и въображение, фантазия и чувства, за да издигнат величествени и красиви в земните домове, за да се удивляваме от делата на мощния дух. В тези Божии домове човекът идва да потърси отбег и покой, всеки идва със своите преживявания и вяра и с олеянията

на младост и душата си. Едни идват за молитва, други — за духовна насада. Едни пристъпат с мълка и душите си и търсят облекчение, други с молитва измолват подкрепа за душата си зараде. Едни посещават храма, за да благодарят за доброто, което имат, а други — да изразят мисъл за семейството си. И накрая — едни идват с радост и мир в душите си, а други със скръб и търсят утеха и успокоение. Всички обаче тук търсят Бога — Подателя на всичко.

Не за таквава храмови е чертогът нише и лее църковният хиниторет. Той говори за Божието ибесно царство, за Божиа небесен чертог. Богоявдълхрениет пееет на Божествената ниша пее за него: "Чертог Твои явжду. Спасе мой, украиници!" — Твоит чертог явжду да, Спасителю, украсеи, краси... Как го е вждил богоявдлхрениет пееет украсен? Каква е била украсата нише имаме представа. Нише имаме представи за земна красота, за земна украса, творения на човешкия дух и на човешката ръка. Нише се удивляваме на тая красота, створена по Божие вдълхновение. Нише се удивляваме на природните красоти създадени от Творца. И все пак може да става сравнение на земните красоти с красотите на небесния Божий чертог. И затова нише свободно можем да се движим пред земните красоти с чисти или нечисти земни одежди. Но да изразим в небесния чертог на Спасителя с тях, нише не можем и затова хиниторетът казва: "И одежди не имам да явнду в'ощ." — И ниям одежд, за да явду в'ощ. Тогава как ше явден в'ощ

"Чертог", към който ше стремя нашият дух? Сис земно облекло там ше се явзаа, а с чисто облекло на нашиа душа. И затова църковният леее продължава беседа си: "Просвети отените твои миеи, Светодиане, и сласи ми." Ето с какво оденит ше можем да явден в "украшен чертог" — с чистото одение на нашиа душа. Сам Иисус Христос ни казва: "Блажени чистите по сърце (душа), защото те ше видят Бога" (Мат. 5:8) в Неговия чертог. Нияма специални правила, чрез които можем да очистим сърцето и душата си. Има обаче едно осиново — да ги явзаам от грех и от нечистота, за да не одекерим оденитето си. За това да предлазим мислитте си от събдизания на тукания свит, да заслим любовта си към сласно живо Божие творение. Да украсим вярата си в Бога, да ниям свестостиа и мира в семейството си и любовта към ближните си. Да украсим надеждата си, че Бог нияма да ни изостави и нияма да ни изпрати наказание, което не можем да понесем. Да не бъдем робн на злоба, на завист и омраза. Да живеем в чистота и правда да молим Господи Иисуса Христа "да просвети" това ново одение.

Така нише се осмислим живота си тук на земята и с това чисто и просветено одение ше бъдем готови да явден в украсения небесен чертог на Иисуса Христа.

Иконом Борис п. ХАРАЛАНГИЕВ

† ПРОВАТСКИ ЕПИСКОП АНТОНИИ

ВЕЛИКИ ПЕТЪК

Въпросът за Велики Петък се разглежда от два аспекта: като божествено изкупително-спасителен факт в общочовешката история и като единствен, преведен факт в целия годишен кръг от дни и празници.

Като изкупително-спасителен факт Велики Петък се изчислява в съзвонието на върхащите хора като средина между два исторически Завета: Стар Завет, който поставя човешите в зависимост от Божия закон, наисвава почит и предаваот към Бога и всичко божествено в тоя свят, и Нов Завет, който оставя човешите под въздействието на Божественото милостиво и всеопрощение, изведено от виденията на Голготския кръст и предаваот от поколения на поколения от човека на човека.

Като единствен, възкръснел ден в годишата Велики Петък съставлява в съзвонието ни като периодично повтаряща се явзана на бемерната Божия любов към човешите, която откри неопознатимото си величие на Кръста и от аносностиа му благослови човешкия свит да живее в мир и блага воля, да твори нечестности, които не оставят само на малката планета Земя, а явизилат във вечността като първи на красота и блаженство.

Като божествено, изкупително-спасителен факт Велики Петък е право съизраз с природната грях в Рай, който е в същността си смъртноосен зародиш на всички грехове, които откриват Бога на правдата, истината, мира и любовта и волят неминуемо към смърт.

Първата половина от живота на човечеството, именуваната Стар Завет, е характерна със своя гъст мрак, в който смъртноосен възрвдана ниша пита да излезе, всички аловещи извращения са сатанизма. Заселението в греха и човешките стига лотам, че представата за Бога се извръщава. Зли и извръщаната си природа, хора, племена, народи почват да си представят Бога като същество зло, което с вощо не се умилостивява, дори с ириансание на човещи в жертва. Човещи заробват човещи и ги правят свои домлаин животни. Навър пестивата тревога поради забугнените следи на всеблганя Бог. Настъпващото на човещ срещу човек, на племе срещу племе, на народ срещу народ нараства до таквава степен, че дори и малките свещници на мъдрости и впрощи се гасят безмилостиво. Философи търсят път към изгубения Бог, напратят кажи да Го разберат. Богоявдълхрениет пророци го рисуват Такъа, Какъто вървите хора Го видели в Рай, и гръмгласно търлят, че Той пак ще се яви, но за това е необходимо да се подготви пътът Му в умовете и сърцата на хората.

Нуждата от особена жертва вее по-ярко узрива в душите на побудящите човещи, особено у пророците. Жертвите, които се принасят, колкото и експлозиция да изглеждат, не се оказват безплодни. Безбройните грехове трябва да бъдат изкупени, за да настъпни успокоение. Но как ще стане това? Нужна е жертва толкова голяма, че да надмине стойността на греховете, да удовлетвори оскарбността Божия правда. Без изкупление всеобщо нияма и не може да има мир в душата, мир между хората и народите.

Богоявдълхрениет Сис от уверенията човещи, за да ни покаже, че бе Него е изкупително успокоение. И когато ше изпълни времето, тоест когато общочовешкото страдание стига върхаща си точка, всемирноизвъннат Бог, както пише в посланието си до Галатият свлаивият апостол на народите Павел, "изпраща Своа Сил Единороден, който се ражда от жена и се подчинява на закона, за да изкупи ония, които са под закона, та да получим осиноенството" (4:4-5).

Как Божият Сил Единороден изкупува човечеството от греховете и смъртта? — Той му открива истината за Бога, света и човека, показва Му всемогущата Си власт над живота и смъртта и Сам, Първоосененик на "градящите блага", принася Себе Си като Сил Човешки в жертва на Голгота. Особено ярко е представено изкупителното Му страдалческо дело от старозаветния евангелист про-

рок Исаян: "Той вие върху Себе Сил нияните немощи и понесе пащните нещии... Той бе изнопарен за нашите грехове и мълен за нашите нечестности; изкажението на нашия свит биле върху Него, и чрез Неговите рани ние се изкупихме" (53:4-8).

Всика година на Велики Петък се ракирна пред смутения и разплакан човещи взор евангелската картина на това страдалческо дело. Божият Сил, чрез Когото всичко е станало и става, всемогъщ в сласел, се предава в ръцете на злоден като подсямат. Той е на съд пред първосенениците Ата и Каифа, пред целия еврейски синедриет. Гърпелно понася плесени, удари, подпирания, хули, заподозрения. Према в осемнаест Иерусалим (53:4-8). От Царя Понтийския римски управител на Юдея, приема търсен венец на главата Си. На плещите Му се слага огромн дървен кръст. Плъзват по Него бичове на изкуствено разявени римски войници. Като Агнец Божий, който взема върху Себе Сил греховете на света, Той ляга върху положеия на земята кръст, разтваря ръцете Си, протига вонесе Си. И тежки удари от травматичн чукове забиват гвоздени в тит.

Развизитото става от 9 до 12 часа, наше време. В 12 часа настъпва мрак по излата земн и трае до 15 часа, наше време. И в тоя мрак прозвучават прик думите на Божествената Страдалец: "Елаи, Елаи, дама савалати?" — Божь Мой, Божь Мой, защо си ме оставил? В мига преди да грееме напово изплащането Слънце, прозвучават и последните думи на Богочовека: "Свърши се...". Коге се свърши? — Свърши се свърхчовешкото страдание, което изкупи завизитото човечество от грешните и смъртта.

Това е Велики Петък в исторически аспект. Нише наричаме Петъка на Развизитото велик, защото в него е владот за възкресението на живота. Без това Петък нияма славно Възкресение. В него е победата над смъртта. В него е победата на живота в Бога, — живот, който не умира. В него е тайната на живота, който минава през жертвата, за да даде мир на човешкия свит и открие безгрешните кризисори на безднатата и безгрешно човечество.

В мъката си пред Кръста и Пащаната живота на Велики Петък нише чувствуваме и разбираме, че Бог—Любов остава неразробиен без Кръста на Голгота. Човечеството в робуването си на сатанизма се нуждало от всемогъща, преведла жертва. И тя му е дадена. Нише се пуждаем от Изкупителя и Спасителя, И Той ни е даден. Всеки грех си изкупва с жертва. Това е великият закон. Всеки наш грех се изкупва с жертва. И Богочовекът е даде и дава. Даде я на Кръста, даде я и в сърцето тайнство Причастие. Това е утешата, която се извлича из зряте на Велики Петък.

Велики Петък, "Свърши се...". Това е най-голямата тема на живота, който стига своята Голгота. Кудинационална точка на големата борба между добрете и злите сили. Тревожно-радостен празник на изкупление и спасение. Винаги отворена врата към спасението от греха и смъртта, към блажената вечност.

Пътн към Голгота и особено самото Развизито означават край на Стария завет между Бога и човечеството. Думите "Свърши се..." означават основата и началото на Новия завет.

Пред гледката на Голгота един се обесва над пропасти и пниистривния грезач около него. Юда! Други се бият в сърдце — зрителите на Развизитото. Трети — хиляди, милиони, милиарди през вековете — плачат от скръп по жестокоцията на началите и от умиление пред необхватното и неистряшно величие на Любовта, Когато се въртат вие за един или за двама, а за целия човещи род — от първия до последния човек.

На Велики Петък земята се е гресела, както никога преди това и след това не се е гресела. На Велики Петък скалите се са пували и тресели, както никога преди и след това. На Велики Петък Земята е потпяла в такъв гъст, непрогледен мрак, както никога преди и след това. На Велики Петък цялата Вселена е била в таква тревога, каквато никога преди и след това не е изпявала. На Ве-

лики Петък Слънцето греинало така, както никога преди и след това. Това е факт, който ние, варшавците, хвърляме направо със сърцето си, защото ни говори красноречиво за безмерното величие на Велики Петък и ни довежда до умиление и възторг.

Ужасни като вжидите пред виа на великопетъчната картина, изпълнени с ангелска благодатност за пресадното жертвоприношение, ние с англо-умиление пеем пред Разпятото и Плащаницата:

„О, достойно е да Те вдигнаем Теб, Животадава, Който разпростира на Кръста ръцете Си и с туй вражеската сила скърши!“

О, Христе, Живото, в гроб положех си бия и от ужас воняваха ангелски трълнага, сияножидението Твое славейки!“

Родовите всички Твоят погребение с песни възпяват, Христе мой! ...

Скършуна с вражеската сила, силата на злото, на сатаната в живота, и благодатно са разкрили възможности за възвръщане на Рая на земята, за ново преръщане на Земята в рай!“

Сияножидението на Бог—Слово, без Когото светът не може да съществува, е толкова велико и толкова славно, че нито човешки, нито ангелски език е в състояние да изрази възторга на човешки и ангели.

Всички родове човешки и ангелски могат да сторят само това — да пеат и да възпяват погребението на Този, Който дава без-

смъртие на живота!

Като гледаме Разпятото в Плащаницата, мислите ни съвършават делото, което Господ Исус извърши, за да върше човеште при Бога, за да даде благодатна възможност на човешците да устезат безкрайната ширина и бездънната дълбочина на всеоприхващата Божия любов, да разберат Бог—Любов и да се отдадат на мирна и съблазна, всеобхватна любов — любов не само към ближния, но и към враговете, да стигнат до положение, когато вече няма да ни говори за врагове и няма да съществуват врагове, а само братя и сестри в Бога на любовта. Та нали това е всъщност пътят към блажената вечност!

Такова е примирението между Бога и човешците, за което Синът Божий като Син Човечески дойде на Земята и от Кръста Си и даде Божие благословение. Ние пеем възхвалните песни с езика на Кръста, с езика на погребелната Плащаница и тъй ставаме по-добри и по-чисти не само в мислите, но и в делата си. Любовта умира на Кръста, влиза в гроба, за да възкръсне в безсмъртната Си слава!

Туй пред погледа и мислите ни е историческият Велики Петък с цялото си безгранично величие.

Туй пред погледа и мислите ни е ежегодният Велики Петък с цялата си тревота и заедно с това с цялата си прелест.

Велики Петък. „Свърши се...“

СПАСИТЕЛНА И СТРАШНА НОЩ

Тъмна и дълбока нощ се бе разпростряла над целия Иерусалим, над града Давидов. В Гетсманската градина, в подножието на Елеонската гора Спасителят Исус Христос, след като се отдалечил от учениците Си, в сърдечна и гореща молитва пред Своия Небесен Отец, разкри големата Си душевна скръб. Какви кървава пот струеше по лицето Му.

През това време предателят Юда лукаво блеще и наблюдаваше. Скоро той се смес с развълнуваната, подобно на бурно море заблудена тълпа, която носеше запалени фенери и множество горещи факли. Предателят на Спасителя на човешкия род ялезе първи в Гетсманската градина и гузно се приближи при своя доверен Учитель, та с гълъвка и лъцмерена ирещелва за Го доведе на възрастния Го, за да бъде арестуван като престъпник. А след това дома на Анна и дома на Каифа и преторията на Пилат Понтийски да бъде направен организатор съдебен процес, възмутителен и беззаконен, несправедлив съд над Христос — Съдията над цялата Вселена.

Посредством предателство на Юда, на злоупотребите Христоса, на озлобения тълпа и при виковете на книжници и фарисеи, всеобхват и всемирно Праведник, Спасителят Исус, Синът Божий и Синът Човечески, е осъден на ранните и кръвта, мъчителна смърт. И то, Божественият Учитель и най-величният Благодетел на страданието човечество е заведен на Голгота, място определено в ония времена за позорни мъки и смърт.

Към Своя вътрешен Кръст — към кръста на неописуеми душевни мъки и терзания, на нечувани унижения и гаври — се прибавя и нов, физически кръст, средство за смъртно наказване, пох цято тежест скоро ще потрпне цялата земя. Под бремето на този кръст — Божественият Мъченик Господ Исус — на път към Голгота, — веднъж ще пада от изтощение на човешки сили. А на Симона Киринеяца, Небето ще определи завиден жребий — да помогне на Всемогъщия в непосилното носене на тежкия Голготски кръст.

Шестинето приближава към Голгота. Рутан неистовство, изостанен, Синът Божий бива заведен на Голгота, „ако Агнец непорочник и безгънлив“, на заколение „за грехи човеческия“. Бива изведен на върха на печалната Голгота, издигнат на дървото на позора — кръста — и разпнат между двама разбойници. По такъв начин Праведникът, боговъдхновен провъзвестя от древните пророци, донесъл изкупление, блага и милости за човечеството, изтерпявал и извършвал всеки недейт у хората, дал зареци на слепи, слух на глухи, слово и език на немни, отпочине на проважени, живот и мило-радост на покойници и на телните близки, бива най-бесмислено предан на мъчителни страдания и жестока смърт. И то именно от тези, за които Той направя тъй много чудеса.

Небето и земята потрпнат сакаш от недоумение и гняв, от болка и състрадание, като гледат грубата човешка несправда и непризнателност. Сиянието на величествено дивно светило, слънцето, потъмнява и угасва.

Синът Божий и Синът Човечески, Спасителят Исус Христос е вече на кръста. О, чудо! Как бе възможно това? — Само Божията безпредельна любов, милост и сияножидение към нас човешките, можда да повикат Сина Божий от светлите небесни чертози, тук на грешната земя. Поради тази спасяваща любов към човешките Предвечният Логос сияножиде от Небесния престол на славата и след Витлеевската вечеря и Йорданската мутина, се потапя сред излядите страдания, а заедно с това и сред озлобени и потъмнели от

невежество и безверна тъмнина люде, за да Го пригрозват накрай върху дървото на позора, върху кръста, за да претърпи тъй жестоки — предкръстни и кръстни — мъки и страдания. И то само заради нашето спасение.

Нима и сега в тази тайнствена и същесна вечер на възможниане на Христовите мъки ние ще останем безучастни? Нима може да остане спиново нашето сърце при нечовешките страдания на Спасителя? Ето, погледнете, вързете се в Неговото пречисто Тяло, приковано на кръста, висащо между Небето и Земята, облято и кърви, покрито с тъй много рани. Вързете се в лицето, в главата на Христа Спасителя, изповараната от множеството остри шпоове на трънениа венци, приколена към гърдите, поради тежестта на хиландите неописими болки. Вгледайте се в изпълнението със свята слъзна очи на Божествения Страдалец. Вързете едва движещите се Негови устни, изпоси се от свет. И все пак съзълчания мир и милост за тъй жестокия Му врагове и мъчителни. Вързете се в Неговите пречисти ръце и нозе, пронизани от гвоздените, окървавени, пространия до дълбока на кръста. Погледнете Христовото сърце, толкова се като възск в огъня на страхотните мъчения, но въпреки това преизпълнено с любов, до-сила от смъртта. Любов към всички. И към всякого. И ако зрелището на тъй безмъртвни и неоповторими страдания не ви трогва, ако ние останем безучастни, съзрелияши Разпятието поради нашите безмислени грехове Праведник, то макар веднага се отдалечим от светото подножие на Кръста Христова. Нашето място не е и не може да бъде там, а само в двора на Анна, Каифа и преторията на Пилат Понтийски.

Вие, които сте проникнати от най-чиста и топла любов към Спасителя и Изкупителя Христа искрено съизвършавате Страдалеця Христа и дълбоко съизвявате своята греховност, в заедно с това величното и стигнатието на Христовите мъки и страдания, на Неговата всеобща жертва. Вие, които дълбоко и чрез разум и сърце разбирате подвига на Ангела Божий, величното на Божествения Страдалец, дие разпнат на Голгота и погребан, приближете се към Живоотрочното Дърво, към святия и пречестен Кръст Господен! Коленичете в покаяние и умиление в Неговото подножие и се изпълнете с дух на сърдечна топлота и молнитвенно благоволение!

С много синовио бива целувате изранените Спасителни нозе, с топла слъзна имайте множеството Негови кървави рани, разкрийте пред Неговите недъзи, спонте множество телени и духовни немощи. И заедно с покаяния се разбойник промълчете сърдечно:

— „Помяни ме, Господи, когато дойде в Царството Си“ (Лука 23—42).

И Христос ще ни чуе. Ще ни погледне кромо от Кръста Си. Ще ни помилва и възрада. Нас и цялото наше доминие. Нашия град, нашето село, нашата Родина, цялото човечество, без разлика на раса, социално положение и народност.

Ще погледне Спасителят от висотата на Своия Кръст над цялото човечество, ще протегне окървавени ръце и ще изпрати Свои спасителни и всежитворящи благословие. Не за размирни и братоубийствени кърви дойде Ти, Спасителю, а за Любов и Мир!

О, молим Те, Господи и Спасителю наш, възвори Твоят мир, възвори не воини и разрушения, а любов, мир и справедливост, хармония в Твоего творение, живот, радост и светлина.

А. АНГЕЛОВ

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ — ВОИСТИНУ ВОСКРЕСЕ!

СВ. ГРИГОРИЙ БОГОСЛОВ

НА СВЕТАТА ПАСХА

ИЛИ ЗА ОТЛАГАНЕТО

Денят на Възкресението — добро начало! Да възнесем с празник! Да се прегърсим! Да назовем братя и враговете си, а колко повече и ония, които с любов са действали и страдали. Да простим всичко на Възкресение. Да се оправдаем един друг — и аз, който възгрях благия във гнет (защото за него ми е думата сега), и вие, възгрях ми учителя — ако в него ме вините за моето забравяне. А то пред Бога може би има по-голяма сила и повече стойност отколкото прибраността у други. Защото е добро както да отстъпваш нещичко от Бога, подобно на Мойсейа някога, а по-точно и на Иеремия, така също да се притечеш с готовност на Неговия зов, като Аарон и Исаяя — стига само и самото, и другото да е израз на благочестие; първото поради собствената човешка слабост, второто поради силата на Призоваващия.

Месе тайнство ме помоза². На тайнство се оттеглих извонно ярене, за да вникна в себе си³. На тайнство и въставам и си вземам за помощник в моита боязъл и немощ дения, та Възкръсналият днес от мъртвите да обнови и мене чрез Духа и облечен в новия човек, да дам на новото творение — сиреч на родените в Бога — добър ваятел и наставник, ревностен ведно с Христа и в смъртта и във възкресението.

Вчера бе принесен Агнецът, помозани прагосте, оплакани първородите на Египет. Египет погубителът ни отмина — печатът е ужасявал и сграхотил — се⁴. У тайнство и въставам и си вземам за помощник в моита боязъл и немощ дения, та Възкръсналият днес от мъртвите да обнови и мене чрез Духа и облечен в новия човек, да дам на новото творение — сиреч на родените в Бога — добър ваятел и наставник, ревностен ведно с Христа и в смъртта и във възкресението.

Вчера бях разпнат ведно с Христа. Днес се прославям с Него. Вчера с Него бях погребан. Днес с Него се спасявам. Вчера с Него бях погребан. Днес азедно възкръснах. Да давам! Като азедно. Като заради нас страда и стана от мъртвите. Може би сматате, че говоря за злато или сребро, или тъкани, или камъни, от ония прозрачни и скъпоценните, низша и нетрайна земна материя, от която винаги по-голямата част притежават лопите, роби на всичко долно и на Световържеца. Не. Да даваме лаод сами себе си — най-ценната и полагаме се Бугу първоинка. Да отдадем на Образа добротето Му. Да разберем собствената си стойност. Да почетем Протоимата. Да поземем силата на тайнството и заради какво Христос умря.

Да станем като Христа, защото и Той стана като нас. Да бъдем богове заради Него, защото и Той беше заради нас човек. Приспоизнието, за да даде по-висшето. Стана просък, та да се обогатим ние чрез Неговата просия. Все образа на роб, за да получим ние свобода. Силил се, за да бъде възвисянен. Биде изкусен, за да победим. Унижен бе, за да ни въздигне. Умря, за да вникна в нас. Възнесе се, за да привлече към Себе си извержените в грехопадение. Нека всеки отладе и принесе всичко на Този, Който обрече Себе Си в изкупителна жертва и залог за нас. А няма по-голям дар от това да Му посветим себе си, осъзнал тайнството и станал заради Него всичко, що Той стана заради нас.

Наод ви дава, както виждате, пастир⁵. Защото добрият стопанин, който полага живота си за овцете, на това се надява, за това

се моли, това — иска и от вас, поверените нему⁶. И ви се отдава не един, а два пъти. Оспората за старини прави опора за духа. Към неживия храм добавя жив, към прекрасния и дивен друг, какъв и колко, лаа за нег самия неосечен сграден с много пот и мъки и, дано да може да бъде наречен достоен за труда му. Всичко от себе си обрча на вас (какво великодушие, по-рано казано, какво чедолобие!) — старините и младините си, храма и архидиер, празни и пропъдени на вигъра, минали само край ушите, а писани от Духа — не с мълтило, но с благоволение, изсечен въско каменни скривали — платта, чертани не повърхностно, нито лесно излеком, по врязани дълбоко.

Това ви дава благочестивият Авраам, патриерхът, почетената и уважавана глава, хранилището на всички добродетели, идеалът за висока ирваностен, самото съвършенство на свещенослужението, като принася днес на Господа драговолна жертва единствеността си със по обещание.

А вие и Бугу, и нам давайте плод като добро стадо, разположено на отдах в злочно място и отхраняване при свежа вода⁷. Като знаете добре своя пастир, и той ви знае вас следвайте го свободно през вратата, шом ви повика. Не ходете подир външния, който прескача оградата като разбойник и краден. Не слушайте чужда глас, що подлъгва и отлъчва от истината по шанини, пустини, пропасти — места които Господ не нагледска, що заблуждава от адрвата вярата. Отца, Сина и Светия Дух, тримедната Божественост и сила, чийто глас мотите овци винаги са чували, и дано го чуват и занаядр. Защото чувайт глас с речн губели и съблазнителни отклонява и разлъчва от истиния и пръв Пастир. От тях като от безостоворно и смъртносно биле дано да бъдем далече всички ние — и овчари, и стадо. И пастири, и пасоми една да бъдем в Христа Исуса и тук, и в отвъдния покой. Комуто да цъбде де славата и господството във вековете. Амин.

Бележки:

- 1) Тази реч е произнесена при завръщането на св. Григорий от Понта, където той се оттегля за известно време поради нежеланието си да поеме от ръцете на престарелия си баща онеката мал Назизианското паство, страдувайки се, че това ще повреди на стремеше му към съвършенствен живот, и воден от чувство на смирение.
- 2) Трите тайнства, за които говори св. Григорий, са: Рождество Христово, Боговоление, Пасха.
- 3) Вж. бсз. 2.
- 4) 1 Кор. 5:8.
- 5) Става дума за бащата на св. Григорий.
- 6) Ина се предвид желанието на бащата на св. Григорий неговият син да му стане пресвитер.
- 7) Под всякаква храм се подразбира посрещенят от бащата на св. Григорий храм, а под живия — самият Григорий.
- 8) Пс. 22:1—2.

Мик, Патрология грека, т. 35, кол. 396—402, 1.

Превод от оригинала: Т. В.

† ТРАЯНОПОЛСКИ ЕПИСКОП ИЛАРИОН

ПАСХАЛНАТА РАДОСТ

Човекът е създаден за радост — да слави Бога и да се радва на живота. Ето защо и св. апостол Павел казва: „Радвайте се винаги в Господа, и пак ще кажете: радвайте се!“ (Фил. 4:4). Изпълнението на това поръчение на апостола за мнозина се вижда невъзможно. Да се радваш това е добро, но възможно ли е винаги да се радваш когато те постигат разни сътроби и печали? Има ли болест, при загуба на имуществото, при разни бедствия и неуспехи в живота човек може да се радва? — Обаче това ако беше невъзможно, апостолът нямаше да дава съвет винаги да се радваме. Но апостолът не е казал само „Радвайте се винаги“, а прибавил и причината за непрестанната радост — „Радвайте се в Господа“. Този, който се радва в Господа никога не може да бъде лишен от това душевно разположение да се радва, защото истинската радост е състояние на благодарение, недовобие, благодарноосъжение на духа, намиращ хармония между думи и дела, и състояние на спокойна съвест при изпълнение на свои човешки и християнски дълг. При едно такова душевно разположение огънат на скръбта, колкото и да е го-

лям, гасне като искра попаднала в морето.

Ще каже някой: може ли да се радваш при смърт на свой близък, или който и да е? — Но и тук, колкото и да се вижда невъзможно за този, който живее с мисъл, че рано или късно ще дойде смъртната часа, няма да се тревожи тъй, както този, който мисли, че всичко тук се свършва. Да си спомним за праведния Нова. Как мъжествено понесе той загубата, не само на имуществото си, но и на челата си: „Господ даде, Господ и взе; както беше угодно Господу, тъй и стана (да бъде благодарено името Господне!)“ (Иов. 1:21). А Исус Христос ни учи да се радваме кога ни оскръбват: „Блажени сте вие, когато ви похулят и изгонят, и кажат против вас лъжовно каква и да е лъсна дума заради Мене. Радвайте се и се веселете, защото голяма е наградата ви на небеса!“ (Мат. 11:12). И тъй човекът трябва винаги да се радва, да бъде живее радостен.

А знаете ли кой радост е най-пълна, най-чиста, най-светла, най-възвисяна? — Пасхалната радост, великенската, тази радост, кой-

то носи вестта за възкресението на Исуса Христа — радост, която е залог и за нашето възкресение и вечно спасение. Тази радост могат да изживяват, тя които са със чисти сърца, силна вяра и са на будна стража в пътя на спасението. Децата, които са с чисти сърца и благочестива вяра най-силно изживяват пасхалната, великденската радост. Затова и спомението от детството за великденските камбани, за тържествените служби, за великденските обичаи — за червено яйце, символ на възкресението, за победната великденска песен „Христос воскрес“ у всички християни са най-близки, най-свои спомени и в трудената обстановка на живота и в болест и старост могат да зарават човека с онясната вяра, с която е изживявал пасхалната радост в детските години.

Радостта на възкресението е заменила скръбта на апостолите след Голготините събития. В дни на възкресението Христос се явял на учениците Си, събрани на молитва при заключени врати поради страх от юдеите и като застанал перед тях поздравява ги: „Мир вам!“ (Йоан 20:19). „Учениците се зарадваха, като видоха Господа“ (Йоан 20:20). Кожото страхът от юдеите е бил голям, толкова и радостта е била по-голяма, защото възкресението на Господа е ден на радост. Радва се Горният Перусалим, дето окръжван престола на Цара на славата, ангелите пеят и възпяват Господа с песента „Алалуя“! Радва се небо и земята. Тържествува цялата природа. Не случайно възкресението на Христа, това всемирно събитие, съвпада с пролетния сезон, когато цветята и благоухат цветята в полята, спомени на чистото и вълнуващо детство: „Детото вярва, а детото вярва, а детото вярва...“ не Църквата на Томината неделя (експонатодария), като отглас на радостта на продължителния, непоръчан ден на възкресението през пасхалната седмица. Тържествуват ангели и човеци — цялата вселена.

Радост прониква и долу в самия ад при светлото съществуване на Свещеното на правдата. Възкръсналият Господ носи светлина и радост в праведния ад. Там възкръсва и Ева и всички старозаветни богоотроци люде. Радва се цялата Църква, която като благоуханна невеста покрива Небесния Жених, Възкръсналият Христос. Радост възпява и над самата Голгота вече като място на святост. Кръстът, когото, гръснените вещи вече са знак на духовна радост за победа над злото. Тей оривания на страданията Христови стават украса на Църквата. Гетсиманският гроб става живоносен източник на радост и спасение. Затова именно учениците Христови се зарадваха. Църквата приканва и всички верни да се радват с удивление на това велико събитие, донесло на човечеството толкова духовни блага и вечно спасение...

Когато се закрива вратите на рай, отбелята бил изгонен Адам, тогава в същия час се разтворили вратите на греха, през които влезла в света смъртта, носеща клетвата и глението. Смъртта се възцаряла като мъчителка на човешкия род, който е труд и болест посоа нещото иго, безплодно малкожло се на човеште.

Във свята история Адам, пръв, макар първа да е смъртта, но първият мъртвец бил невинният Авел, било от замисляния си брат Кайн. Сега каже никой: редно би било този, който пръв съгреша, пръв да умре, от него да почне смъртта... В това библейско събитие има велика мъдрост, разсъждава Кефалонийският списник Илия Миниятин. — Всяко царство основано на неправда, според него, е неситливо, нетрайно и не може да пребъде постоянно. Основано на неправда, държи си се с насилие, близо му е крах. Бог не е допуснал Адам да умре пръв, макар първа да е смъртта, а пръв е умрял Авел. Така царството на смъртта е ночноло с неправда, Авел е умрял насилствено — не от естествена смърт — убит. Започнало от неправда царството на смъртта не може да бъде постоянно. Затова пророкът казва: „Смъртта ще бъде погълната навеки, и не е открил Господ Бог съзидател на всички лица.“ (Ис. 25:8). Затова и св. апостол Павел изяснява че проинва ведно с пророк Осия: „Де ти е, смърте, жидото? Де ти е, аде, победителю? (Ис. 14: 1 Кор. 15:55). Ето защо смъртта на правдата не е опасна. Тя е врата към небето, зяр на изгражания неслечен ден, начало на нов живот в царството на вечната правда.

Смъртта, макар понижкоа мъчителна, няма пълна власт над човека. Това научаваме от библейската история. — Елох, син на Иахред, избягнал смъртта — живи бил отведен на небоето. В Библията се казва: „И ходи Елох по Бога, и изнема, понеже Бог го взе“ (Бит. 5:24). Пророк Илия, също избягнал смъртта — отнесен с огнена ко-

лесница и огнен кол на небоето. И Илия се понесе във викрушка към небоето“ (4 Царств. 2:11). Той освободил от мъчението на смърт та сына на вдовцата от Сарепта Сидонска (3 Царств. 17:24), а неговият ученик Елсей — сына на сонмката (4 Царств. 4:18—37).

Възлюбеният се Син Божи Господ Исус Христос се показал властен разрушител на смъртта, като показа явено нейното безсилие. Той с една дума отнех от нея дщерицата на Иаира и я възвръщнал като сън за живот. Отнех от смъртта сына на Наикската вдовица, показвайки така нощна към гроба, само като се докоснал до носилката. Отнех от нея Лазаря, който четри дни бил в плен на ада и само с едно повикане го извел от глението и го възкреси. Отнех Той от нея мнго телла на свети в деня на Голготските Си страдания и ги взел за вечен живот. И най-после умрялния самата смърт — със смъртта Си потянал смъртта като възкръсна от мъртвите и на тяа, които били в гробовете даряа вечен живот. Наистина, велика победа.

Човекът е създаден за безсмърт, за вечно спасение и блаженство затова и пасхалната, великденската радост за него е най-голяма, проинващата от съзнанието за победата над смъртта и вярата във възкресението. Господ казва: „Аз съм възкресението и животът; който вярва в Мене, и да умре, ще оживее“ (Йоан. 11:25). Тази вяра е необходима, за да се разберат и възпят думите на апостола: „Радвайте се винаги!“ По уверението на Еленополицкият епископ Паладий в обителя на авва Аполоса имало около 500 братя подвижници и те винаги се радвали и похваляли от суровите условия за живот в Египетската пустиня. Ава Аполос често казвал: „Тези, които са в пътя на спасението, които не наследят царството небесно, не бива да скръбят. Нека скръбят египциите, да плачат юдеите, да тугуват грешниците, а завърелите по правия път на спасението, нека се радват!“ (Лавсакт 47, с. 168).

Ние вотомиите на Адама като ития бжме понападнали в бедствена мрежа на смъртта, но Богочовекът Христос, по Своя юлаи умрял за наше спасение, разкъса тази мрежа и ни освободи от нея, както казва и псалмопевец Давид: „Душата ми се избави като птица от прика на ловци: прикмата се скъса, и ние се избавихме“ (Пс. 123:7). Така с възкресението на Христа ние се избавихме от смъртта и учениците Му се възрадваха и престанаха да се болят за човека, а сега човекът е страшен за смъртта. Христос победи смъртта и учениците Му се възрадваха и престанаха да се болят от нея; изновидниците, мъчениците, между които имаме и деца, не се бояха от смъртта. Това е плод на възкресението. Оттук и пасхалната радост, която най-ярко се изразява в пасхалния канон:

„В деня на възкресението, о люде, да се просветим с Пасхата, с Господията Пасха, защото от смърт към живот и от земата към небоето, Христос Бог ни възведе. Затова победоносно да запеем: Христос възкръсна от мъртвите, със смърт смъртта потякна и на тези, които са в гробовете живот подари“.

„Да очистим чувствата си и ще видим в несприятелна светлина на възкресението Христа в блъсъ да казва: „Радвайте се!“ и неейки победната песен ясно да слушаме: Христос воскрес...“

„Нека, прочее, небесата достойно да се веселят и земята да се радва, да празнува целият свят — видимият и невидимият, защото Христос възкръсна — Веселие вечно!“ (Първа песен от Пасхалния канон).

Да се радваме, защото Сам Възкръсналият Христос поздравява жените-мироносици с той привет: „Радвайте се!“ (Мат. 28:9). Да се радваме, това е призивът на Църквата в деня на възкресението. Да се радваме, защото като смъртни правим, но се издвигаме като победници; затваряме се в мрачния гроб, но това е една необходимост за излизането ни на небоето, тъй като копирната буба се затвара в нашата като в гроб, за да извърхне като перурида.

Това е нашата спасителна и победоносна вяра. Но ако ли почувствуваме скръпята си затворени за нея, да молим Възкръсналият Господ да влезе през тях, както е влязал през заключените врати при апостолите, вечерта, в първия ден на възкресението и им е предал благодатта на Светия Дух. Да молим да влезе през тях и да ни предаде пасхалната радост с небесия Си божествен поздрав: „Мир вам — радвайте се!“

ХРИСТОВОТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ — ЗАЛОГ ЗА ИЗБАВЛЕНИЕТО НА АДАМОВИТЕ ПОТОМЦИ ОТ СМЪРТТА

Съставен в формуларн от св. Накейски отци (325 г.), допълнен и окончателно редактиран по време на Втория вселенски събор (381 г.), явяет и скрпен с авторитета на следващите изумелени форми. Иконо-Литургическия списък на вярата е забележително достояние на раннохристиянската богословско-философска терминология и образно произнесение на синергетичната, човешко-Божествена дейност на върховните законодателни органи на Църквата (съборите), отличен е с престижно название „Матима“ (от гр.-знание, учение, наука) като съвършен изказ на богооткровено знание и учение, възприет е повсеместно и заслужено е утвърден в общоадажливата норма и висша поетична форма за достойна похвала на Трисидния Бог. В това препознано работено и релативно вероопределение, където си разкрива множеството необозримы за човешкия разум истини и са изяснени

редича основни въпроси (за равенството и едностийното на Лицата на Св. Троица, за свойствата и същността на Църквата, за християнската есхатология), вървеноето място зема ития член, който гласи: „В възкръсна в третия ден според Писанията.“

За основа на тази кратка по размери, но изключително богата по съдържание формулировка е послужил животът, получив сватоещенско потвърждение и препредан на поколенията, исторически отзвук на радостното известие, че „Христос възкръсна от мъртвите, със смъртта Си смъртта победи и на намиращите се в гробовете дарува живот“. Открита на жените-мироносици от Ангел Господен, победната вест достигнала до Христовите ученици и ги освободила от прегръдките на маладошното, разнесла се над пробуждалия се Иерусалим и прозвучала като страшен грым на небоето правдовете за онези, които само преди няколко дни без-

то велико чудо. По време именно на тези техни обикнов. Възкресеният Ученик ги срещаша и присъствувал, а те се приближили и се събраха около Него. Му поклонили. Тогава Той с толя думи ги извел от състоянието на уплаха, причинена от внезапната Му поява, отразил ги и им заръчал да съобщат на учениците Му — да идат в Галилея, и там ще Ме видят" (Мат. 28:9—10; Марк. 16:7).

В този момент неледен дед (трети от смъртта на Спасителя и първи от евреиската седмица) Христос се явил още и на дамата Си ученика Лука и Клеопа, които отивали за Емаус, както и на три пъти открил се от Него апостол Петър (срв. Лука 24:13—34; Марк 16:12). Въпреки всички тези многобройни свидетелства, до нас досега едно след друго от очевидци като Мария Магдалина, от другите жеси-мироносици, от Емауските ученици и дори от апостол ап. Петър, останали Инико ученици и апостоли продължавали недоверливо да покламят глави и, подобно на своите събратя-скитници от всички епохи, да не вярват в чудесното Възкресение на своя Учител (Марк 16:11, 13; Лука 24:11). Обладани от страшен страх и готови да се покороват повече на човешките властности, отколкото на Бога, повечето от апостолите, от редовете на които отсъствувал единствено Тома, се били заключили в една горница и, когато възнамерявали да задържат в братска трапеза и общаване виеме дед, изпратили с възвращащи съобщения и третипти очаквания, станало поредното чудо. Богочовекът притежавал както не само за горницата, но и за техните обитатели от горестни съмнения сърца! Като застанал неочаквано сред тях, Той строго ги съмирал за невярното им, дал им да се докоснат до изравненото Му от Голготския кръст тяло и лично да се уверят в истинността на Неговото Възкресение, благословил лаба и ял заедно с тях, разкрил им последните трагични събития от Своя земски живот в светлината на насиканото за Него от провидието и им припомнил техния дълг да свидетелствуват за станалото по цялата земя (Лука 26:36—48; Иоан 20:19—25; Марк 16:14).

Тревогите и скръбта по повод неотдавнашната Исусова смърт отстъпили най-после място на радостта от Възкресението и апостолите за първи път след дните на неволя мотли отпово да се оттеглят на ношва почивка с ведрн сърца. Въплотеният Се, Пострадал за нашите прегрешения и Възкресил Бог Слово се погледнал въртат на Неговите първи ученици и съкровени в победата — Той над смъртта да укрепи и прерасне в твърда увереност, в резултат на която убедително да звучи тяхната проповед, благодарително и спасително да въздействува техният обривен живот, а те самите спокойно и с чиста съвест да се наслаждават на ношва покой. За целта Той в продължение на 39 дни често се явявал за учениците Си и ги наставлявал в истините на царството Божие, като веднж позволял на св. ап. Тома да сложи ръка в раната му и лично да се убедит в истината на победата над смъртта, а след това и да погледне в лицето на възлюбения починалният Учител, отново жив и обещан в нать и кръста, а друг път на Галилейската планина се представил във възкреселото Си човешко естество едновременно на Своите единадесет апостоли, както и на присъствували там поеве от 500 души явяващи (Мат. 28:16—20; Иоан 20:25—29, 21:1—23; I Кор. 15:6).

Явяването на Възкресения Спасителя, които обогатили с емоционален заряд и духовно съдържание нестаридецаденият период до Византиско, успешно изпълнили лавестивите ни от пребявля Божия промисъл задачи — изкоренили избулятели княлове на невярие в душите на някои Христови ученици и ги подготвили за решителна борба срещу отроните стрели на многогласни човешки скитничества. Благозарените възхитоето и вистинно апостолско свидетелство, радостното известие за Исусовото истинно тържество над смъртта презмощногало въздигнатите от евреиските духовни водачи прегрлади, получили всеобща и повсеместна разгласа, отглаго се в победния настален привел ("Христос воскрес!") и кристаллизирало в бележития петн член на Символа, възвеличило е и велелегло възвизачена Неговото Възкресение като най-яркото и неоспоримо доказателство за Божията величавост и Силност. В такъв дед разбирателно е осмислял значението на Възкресението и св. ап. Павел, според когото Христос именно чрез победата Си над смъртта се показвал на човешеството, че е по естество и обетование, по въздизане и служение, по сила и победа истински Син Божий и Господ (срв. Деян. 13:30—37; Рим. 4:25; Евр. 1:5).

Величието на Христовото Възкресение обаче се е определяло не само от стойността му на авторитетно доказателство за Богочовешката същност на Изкупителя, но и от значението му като вечен залог за изваблението и възкресението на всички хора. Свидетелство за тези благодатни плодове от възкресната Пасха и усвояването ни от цялото човешество ни е оставил св. ап. Павел, който писал: "Христос възкресна от мъртвите и за укрепити стана начатък. Както смъртта дойде чрез човека, тъй и възкресението от мъртвите дойде чрез човека. Както в Адама всички умираат, тъй и в Христа всички ще оживеят; но всеки по своя ред: начатък е възкреснал Христос; после при Неговото идане ще възкреснат ония, които са Христови" (I Кор. 15:20—23). Следователно спасителната сила от Христовото изкупително дело и победа над смъртта обгръща и се явява за извабление на всички хора от миналото, настоящето и бъдещето, тъй като Христос се намира в такова отношение към човешеството, в каквото и родоначалникът на всички хора — Адам. Затова както произнасянето от Адам получава неговата греховност и

възрастна човешка природа, така и присъдиявящите се към Христа възкреснали — Исусовата праведност и възродена природа, събличащи са и изкупителното и възкресението от мъртвите.

Останала навски единствена залог за възкресението на всички Адамови потомци и за спасението на изповявящите Исуса Христа като Син Божий и Спасител, Възкресната Пасха залегнала в основите на апостолската и мисловната проповед, пречистваща и се утвържда като централна верова истина в Нинео-Парфрарския символ и в догматическото учение на св. Вселенска Църква, превръщала се и продължава да е неизчерпан източник на жива вяра, на крепка надежда и безгранична любов за отминали, настоящи и бъдещи християнски поколения. Неизрочидното значение на Христовото Възкресение логически е обосноваво и мистично е запазило от св. ап. Павел, който писал на Коринтските християни: "Ако пак Христос не е възкреснал, празни с нашата проповед, празна е и вашата вяра" (I Кор. 15:14). И действително, ако делото на Богочовека бе завършило на Голгота и Той не бе възкреснал, с Неговата крстна смърт и тлене Евангелието би се лишило от корена си, Църквата би загубила основите си и рухнала, вярата би останала без съдържание и смисъл, душите на благочетието би сирял, изворът на надеждата би пресъхнал, а цялото християнство отдавна би отишло в тъмните на забвение, тол

Христовото Възкресение обаче е едно и единствено по рода си историческо събитие, което е предизвещано на Адамовите потомци и е следвало при осъществяването си предначертано от Божия промисъл план за тяхното спасение от греха и смъртта. В полза на Христовото Възкресение като обставено свидетелство и четив член от Символа на вярата, който, като завършва и логичното "според Писанията", насочва към предказаните и предобразите за живота и изкупителното дело на Спасителя, преобрисува в Свещеното Писание на Стария Завет. Особено подробно са описани крстните страдания и смърт на Спасителя от пророк Исаия: "А Той бе изноран за нашите грехове и мъчен за нашите беззакония; наказанието за нашия мисл бил върху Него, и чрез Неговите рани ние се изцелихме" (Ис. 53:5). Осенел от Божията благодат, пророк Давид, предказвал възкресението на Обещания Месия, като от името на Сина Божий писал: "Ти не си оставил душата ми в ада и не ще далан на Твоя светия на ядл тлене" (Пс. 15:10). Наред с тези конкретни и достъпни за обикновения човек указания, в Стария Завет са дадени в някои забудени в предобразя откровения, едно от които посочвало, че Христос ще възкресне именно в третия ден. Предобраз за това събитие и осъществяването му в третия ден бил далан чрез пророк Иоан: "И заповяд Господ на слия голям кит да глътне Иоан и биле Иоан в утробата на тоя кит три дни и три шоки" (Иоан 2:1).

Изброеите дотук подобрани пророчества христорично свидетелствуват и че авентичната напата проповед и че са крепки и непокланни устоите на нашата вяра, защото Христовото Възкресение е било част от общаното като милост към Адама и утека за патриархите, предказано е от пророците като надежда за верните, предизвещано е от Исуса за извабление на аравестите, видано е от стражата за посрмана на кинжничите, съобщено на мироносиците като дар за вярата и благочетието ни, удостоверено е пред апостолите и учениците, да да го явствелствуват докрай земя, отглаго се в догматическото учение на св. Вселенска Църква и вода върватичите към духовен живот и вечна радост.

Синтезирал в изумително кратка форма истината за Христовото Възкресение, четив член от Символа, разработен от дед поколения църковни отци, е бил и остава ръководно кредо на всеки истински християнин. Съдържанието се в него блага вест за Възкресната Пасха е потребна обаче за цялото съвременно човешество, необходима е за цялата аселена, която тръпне пред нарастващата опасност от яврена война! Единствено с действителна помощ на Христа, който с Възкресението Си обесиял смъртта и победил тялото, извабил жлъжата и възстановил истината, авеща надежда и дари любов, мощното човешество би могло да преодолее духовното безплотие и да укрои подбелестите свия, да сломи войнолюбие и въядори мира, да върне доверие и да гарантира светлото утре на планетата Земя.

Прод. к. б. Христо Ст. ХРИСТОВ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Прод. Антоний Хубачев — отг. редактор, членове — асент. Иван Рапоков, асент. Владимир Въздрожден, техн. редактор-коректор — Димитр Николов

СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО — 1090 София, ул. "Обораче" 4

Административна — 87-56-11. Редакция — 89-51-15.

Сметла — 421 111 889 001 0, БНБ, Софийски градски клоан

годинаен абонамент — 10 лв.

Напор и свързване — ДП "9 септември", бул. Дондуков, 92

Печат — ПК Д. Балагозов, ул. Н. Равнина, 3